

Έκφραση Έκθεση Γ' Λυκείου

Θέμα: Το άρθρο

Ορισμός¹

Το άρθρο είναι δημοσιευμένο κείμενο σε εφημερίδα ή περιοδικό που αναφέρεται σε ειδικό θέμα και έχει ειδησεογραφικό χαρακτήρα. Είναι ενταγμένο σε ένα επικοινωνιακό γλωσσικό περιβάλλον και έχει ως βασικό σκοπό την **πειθώ**. Πραγματεύεται θέματα της πρώτης γραμμής της επικαιρότητας, αλλά και ζητήματα ευρύτερου επιστημονικού, εγκυκλοπαιδικού καλλιτεχνικού ενδιαφέροντος, που σε κάποια στιγμή αποτέλεσαν θέμα επικαιρότητας και εξακολουθούν να απασχολούν την κοινή γνώμη. Ο αρθρογράφος προσεγγίζει το θέμα του τεκμηριωμένα, χρησιμοποιεί πολλές φορές ειδικό λεξιλόγιο και υιοθετεί το δικό του ύφος. (σοβαρό, ουδέτερο, αυστηρό).

Βασικά χαρακτηριστικά του άρθρου

- έχει επίκαιρο χαρακτήρα
- δημοσιεύεται σε εφημερίδα, σε περιοδικό, στο διαδίκτυο, κ.α
- καταπιάνεται με θέματα ποικίλου ή και συγκεκριμένου περιεχομένου
- συνήθως δεν έχει προσωπικό οικείο τόνο
- είναι περιορισμένης έκτασης
- διαφοροποιείται από τη λογοτεχνία

Δομή²

Η τυπική δομή άρθρου έχει ως εξής:

1 Πρόλογος ► Εκτίθεται το θέμα ή η προβληματική του.

2 Κύριο μέρος ► Παράθεση επαρκούς αποδεικτικού υλικού για:

- διασαφήνιση της κυρίαρχης ιδέας
- τεκμηρίωση της θέση-ισχυρισμού που διατυπώθηκε στην εισαγωγική παράγραφο
- ανασκευή θέσης

Επίλογος ► Συμπυκνωμένη θεώρηση των θέσεων του κύριου θέματος

¹ Βλέπε, *Έκφραση Έκθεση, Γ' Λυκείου*, σελ. 166.

² Δ.Ν. Φαρμάκης, *Η Διδακτική της Έκφρασης Έκθεσης, Τεχνικές Παραγωγής Λόγου*, εκδόσεις Ζήτη Θεσσαλονίκη 2001, σελ. 30

Ενδεικτικό άρθρο/ βασικά χαρακτηριστικά

Πρόλογος

Πνευματικός άνθρωπος, που πιστεύει πως είναι «επαρκής καθ' εαυτόν», είναι στείρος εγωιστής και άγονος ομφαλοσκόπος. Ο αληθινός πνευματικός άνθρωπος όχι μόνο στοχάζεται για τον εαυτό του και τους άλλους, μα και κάτι περισσότερο: δρα για τους άλλους. Όσο σοφός, όσο «ευλογημένος» κι αν είναι, άμα παραμένει αδρανής, καταντά άχρηστος.³

Κύριο μέρος

Και το χρέος αυτό του πνευματικού ανθρώπου γίνεται πολλαπλάσιο σε ώρες κρίσης - κρίσης ιδεών, αρχών, θεσμών, δικαιωμάτων.⁴ Τότε, προπάντων, έχει καθήκον ο πνευματικός άνθρωπος να δράσει, να μιλήσει, ν' αγωνιστεί, για να υπερασπίσει τα «παλλάδια» τα δικά του και της κοινωνίας, για να φωτίσει τους αφώτιστους να νικήσει τους νωθρούς, να γαλβανίσει τους ενθουσιώδεις, να ξεσκεπάσει τους καπήλους, να καταγγείλει τους επιτήδειους.⁵ Τότε, όταν απειλείται η ελεύθερη σκέψη, ο ελεύθερος λόγος, δηλαδή, η ίδια η υπόσταση του πνευματικού και κάθε ανθρώπου, θα δείξει ο πνευματικός άνθρωπος αν «τηρεί» πραγματικά την «πίστη» που επαγγέλλεται. Σωπαίνοντας από αυταρέσκεια, δειλία ή καιροσκοπία, όχι μόνο προδίνεται αλλά και προδίνει. «Αδικεί πολλάκις ου μόνον ο ποιών τι, αλλά και ο μη ποιών», λέει ο Μάρκος Αυρήλιος.⁶ Και ο πνευματικός άνθρωπος που σωπαίνει στις κρίσιμες ώρες αδικεί όχι μόνο τους άλλους μα, σε τελευταία ανάλυση, και τον ίδιον τον εαυτό του. Γιατί, κλείνοντας τα μάτια του στο εξανδραποδισμό των γύρω του, θα τ' ανοίξει μια μέρα και θα δει πως έχει γίνει ανδράποδο και ο ίδιος.⁷

Επίλογος

Σε τέτοιες ώρες κρίσης δείχνει ο πνευματικός άνθρωπος αν είναι οδηγός ή οδηγούμενος, «όρθιος ή ορθούμενος», αν στέκεται όρθιος μόνος του ή τον στήνουν όρθιο οι άλλοι. Αλλά πνευματικός άνθρωπος που δέχεται το ρόλο του ουραγού της αγέλης, που παραδέχεται να «πειθαρχεί» σε κατάσταση ανδρείκελου, που απαρνιέται το σπουδαιότερο κι ευγενικότερο μέρος της αποστολής του, παύει να είναι πνευματικός ηγέτης [...].⁸

M. Πλωρίτης

³ Χαρακτηριστικό προλογικό σημείωμα όπου επιχειρείται ο ορισμός και η διασαφήνιση του θέματος. Ο αρθρογράφος ξεκαθαρίζει ευθύς εξαρχής για ποιο πράγμα θα μιλήσει.

⁴ Μικρές και σύντομες περίοδοι, οι οποίες διασφαλίζουν νοηματική συνοχή και γραμματοσυντακτική «πειθαρχία».

⁵ Η χρήση ρηματικών τύπων συμπυκνώνει το νόημα, ενισχύει το διδακτικό ύφος του γράφοντος και προκαλεί το ενδιαφέρον για τα περαιτέρω.

⁶ Επίκληση στην αυθεντία με απώτερο σκοπό να μας πείσει για το ρόλο που καλείται να επιτελέσει ο πνευματικός άνθρωπος.

⁷ Πρόταση κατακλείδα με επίκληση στο συναίσθημα του δέκτη (αναγνώστη). Η χρήση του «γιατί», ενισχύει τη θέση του αρθρογράφου αφού αποδεικνύει τον ισχυρισμό του.

⁸ Συμπύκνωση του νοήματος στο τέλος με απώτερο σκοπό την ενίσχυση της θέσης του αρθρογράφου. Ο αρθρογράφος χρησιμοποιεί επιστημονική γλώσσα με κύρια χαρακτηριστικά τη σαφήνεια, την απλότητα και την ουσία της σκέψης χωρίς βερμπαλισμούς. Αποφεύγει τη λογοτεχνίζουσα γλώσσα. Αυτό που τον ενδιαφέρει είναι να αφυπνίσει τους πνευματικούς ανθρώπους και γι' αυτό χρησιμοποιεί εύστοχα τις παθητικές μετοχές, αφού θέλει τον πνευματικό άνθρωπο όχι παθητικό αλλά ενεργό και δραστήριο πολίτη.

Βοηθητικές Ασκήσεις για την κατανόηση και τη συγγραφή «αρθρογραφικού» λόγου

1) Άσκηση κατανόησης των χαρακτηριστικών του άρθρου

Τα πιο κάτω αποσπάσματα είναι δείγματα «αρθρογραφικού λόγου». Να προσέξετε ιδιαίτερα την αμεσότητα λόγου, την απλή και μη επιτηδευμένη γλώσσα, την οργάνωση του λόγου και τη νοηματική συνοχή. Πώς, κατά τη γνώμη σας, διασφαλίζονται τα πιο πάνω; Να καταγράψετε τις απαντήσεις σας στο πλαίσιο κάτω από το κάθε κείμενο.

Κείμενο 1

[...] Έτοιμο θα είναι από τον Οκτώβριο για να τεθεί σε εμπορική χρήση από τη Singapore Airlines το γιγαντιαίο Airbus A380. Η Singapore Airlines είναι η πρώτη εταιρεία που θα πραγματοποιήσει διαδρομές με το συγκεκριμένο αεροσκάφος. Λόγω μιας σειράς προβλημάτων στην παραγωγή του, η λειτουργία του Airbus καθυστέρησε δύο χρόνια. Αυτή η καθυστέρηση στην παράδοση του αεροπλάνου αναμένεται ότι θα κοστίσει στην Airbus τουλάχιστον 5,1 δισ. ευρώ. Το A380 μπορεί να μεταφέρει μέχρι 853 επιβάτες ενώ οι επόμενες, μεγαλύτερες εκδόσεις του, θα έχουν χώρο για περίπου χίλιους. Αν και οι επιβάτες θα απογοητευθούν από την απουσία γυμναστηρίων και καταστημάτων, τζακούζι και άλλα ευφάνταστα πράγματα για τα οποία έκαναν λόγο οι σχεδιαστές, θα παρηγορηθούν με τη σκέψη ότι η παρουσία ακόμη περισσότερων θέσεων σημαίνει ότι το ταξίδι τους είναι πιο οικονομικό. Σε μια πτήση 8.000 χιλιομέτρων από το Λονδίνο στο Λος Άντζελες, η οποία θα μεταφέρει 550 επιβάτες, το A380 θα εκπέμπει 80 γρ. διοξειδίου του άνθρακα ανά χιλιόμετρο για κάθε επιβάτη. Λιγότερο δηλαδή από ό,τι το υβριδικό αυτοκίνητο, Toyota Prius το οποίο εκπέμπει 104 γρ./χλμ. [...]

The Times, από την εφημερίδα Πολίτης 10-02-2007

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Κείμενο 2

[...]Υπάρχει η ένσταση πως αυτό το θαύμα έχει πεζοποιηθεί και πως η θέα των εμπορικών κέντρων και των δρόμων με τα καταστήματα μόδας δε μας κάνει πια καμιά εντύπωση: Ναι, αυτό είναι η αλήθεια: αλλά, μια και τα ψώνια έχουν γίνει μια καθημερινή ρουτίνα και, παράλληλα, υπάρχουν και κάποιες πολυδάπανες αγορές που μας προκαλούν υπέρμετρη αγαλλίαση, αρκεί η αδιόρατη επαπειλή μιας οικονομικής κρίσης (ή ένα ταξίδι σε φτωχές χώρες) για να συνειδητοποιήσουμε το εκπληκτικό προνόμιο που απολαμβάνουμε. Δεν υπάρχει το «πέραν της αφθονίας», είναι ακαταμάχητη. Με αυτήν ο κόσμος χωρίζεται σε κράτη όπου οι βιτρίνες είναι γεμάτες και σε κράτη όπου είναι άδειες. Τα πρώτα είναι a-priori ζεστά και φιλικά, τα άλλα ψυχρά και εχθρικά.[...]

Π. Μπρύκνερ, *Ο πειρασμός της αθωότητας*, Εκδ. Αστάρτη, Αθήνα 1996, σσ.54 -58

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Κείμενο 3

[...] Πιστεύω ότι πρέπει να φροντίσουμε ώστε η πλήρης ένωση της Ευρώπης να μην έχει ως συνέπεια την εξαφάνιση της ιδιαιτερότητας των λαών μας. Ο κίνδυνος είναι ορατός. Τα βήματα μας οδηγούν τους ευρωπαϊκούς λαούς όχι μόνο σε μία συνεργασία, σε μία συναδέλφωση αλλά και σε μία συνένωση. Και η συνένωση πάρα πολύ εύκολα μπορεί να γίνει συγχώνευση. Αν προχωρήσουμε λοιπόν προς αυτή την κατεύθυνση χωρίς έλεγχο, θα μετατρέψουμε την πολιτική ένωση της Ευρώπης σε ένα γιγαντιαίο μίξερ που θα αλέσει κάθε ταυτότητα και ιδιαιτερότητα και θα παράξει ένα άχρωμο και άγευστο μίγμα, ένα λαό γκρίζο, χωρίς θρησκεία, χωρίς γλώσσα, χωρίς κουλτούρα, χωρίς πρόσωπο. Αυτός ο λαός θα έχει μόνο το όνομα του Ευρωπαίου, όχι όμως την ουσία του, το πνεύμα του. Γιατί το ευρωπαϊκό πνεύμα, πάνω απ' όλα είναι πολυμορφία, ιδιαιτερότητα, ιδιοπροσωπία. Εάν στη θέση αυτών βάλουμε τον άμορφο πολτό κάποιου κράτους, έχουμε σκοτώσει τον Ευρωπαίο. Είναι επείγουσα ανάγκη να πάρουμε μέτρα σωτηρίας και ανάπτυξης όχι μόνο της Ευρώπης, αλλά και των λαών της. Προτείνω σήμερα εδώ, για πρώτη φορά ρίχνω την ιδέα - και θα αγωνισθώ γι' αυτό και μέσα στην Ευρώπη - τη σύνταξη ενός Πολιτισμικού Χάρτη της Ευρώπης. Αυτός ο Χάρτης να προβλέπει μέτρα διατήρησης και ενίσχυσης της παράδοσης κάθε ευρωπαϊκού λαού, δηλαδή της θρησκείας, της γλώσσας και της κουλτούρας του. Επιθυμώ να τονίσω ότι το ζήτημα δεν είναι να διασώσουμε κάποια φολκλорικά στοιχεία, από αυτά που γοητεύουν τους τουρίστες [...]

Αντώνη Σαμαρά, *Η πολιτιστική μας ταυτότητα*, Δοκίμια ΥΑΠ, Λευκωσία 1997, σελ. 97.

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Κείμενο 4

[...] Οι νέες τεχνολογίες, ιδίως η πληροφορική με το τεράστιο πλήθος των συγχρόνων εφαρμογών, έχει σχεδόν ταυτισθεί με ό,τι χαρακτηρίζουμε ως ανάπτυξη. Κάθε χώρα που προσβλέπει στην ανάπτυξη (οικονομική, τεχνολογική κ.λπ.) έχει κυριολεκτικά «γαντζωθεί» από

τις νέες τεχνολογίες: τις έχει εισαγάγει στην Εκπαίδευση, ενισχύει την έρευνά τους, χρηματοδοτεί τις εφαρμογές τους, προωθεί με κάθε τρόπο ό,τι έχει σχέση μ' αυτές, ιδιαίτερα με την τεχνολογία των Η.Υ. Εκείνο που δεν έχει ίσως βαθύτερα συνειδητοποιηθεί, ιδίως στην Ελλάδα, είναι η σπουδαιότητα των νέων τεχνολογιών για μια ποιοτική παιδεία που αποτελεί και την προϋπόθεση για κάθε μορφής ανάπτυξη μιας χώρας. Ο χώρος αυτός στις πραγματικές διαστάσεις, προεκτάσεις και εφαρμογές του άρχισε να μελετάται πολύ πρόσφατα, και για χώρες όπως η Ελλάδα θα μπορούσε να πει κανείς ότι βρίσκεται ακόμη σε προκαταρκτικό στάδιο. Και όμως η πραγματικότητα είναι μία: χωρίς τις νέες τεχνολογίες, χωρίς την πληροφορική και τις ποικίλες εφαρμογές της στην «κοινωνία των πληροφοριών» όπου ζούμε, στην κοινωνία, ιδίως του 21ου αιώνα, δεν μπορεί να νοηθεί ανάπτυξη της παιδείας. [...]

Γ. Μπαμπινιώτη, Νέες τεχνολογίες και ποιοτική Παιδεία, *Το Βήμα*, 3 Δεκεμβρίου 2000

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Κείμενο 5

Ευρωπαίος θεριακλής, σύμφωνα με την κοινοτική δημοσκόπηση για το κάπνισμα. Ωστόσο, με αφορμή τη χθεσινή παγκόσμια ημέρα κατά του καπνίσματος, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προειδοποιεί ότι κάθε χρόνο περίπου 650.000 καπνιστές και 80.000 παθητικοί καπνιστές στην Ευρώπη χάνουν τη ζωή τους. Σύμφωνα με την έρευνα, το 42% των Ελλήνων δηλώνουν καπνιστές, έναντι 32% του ευρωπαϊκού μέσου όρου. Εννέα στους δέκα Έλληνες καπνιστές δηλώνουν πως καπνίζουν τακτικά και σε καθημερινή βάση, ενώ το 53% των Ελλήνων καπνιστών δηλώνουν πως καπνίζουν πάνω από 20 τσιγάρα ημερησίως. Μετά τους Ελλαδίτες, πρωταθλητές στο κάπνισμα είναι οι Κύπριοι με ποσοστό 39%, οι Ούγγροι και οι Βούλγαροι (36%), οι Πολωνοί (35%), οι Τσέχοι και οι Εσθονοί (34%). Αντιθέτως, στη Σουηδία βρίσκονται οι λιγότεροι καπνιστές (18%), ακολουθεί η Πορτογαλία (24%), η Σλοβακία και η Μάλτα(25%). Σύμφωνα με την ίδια έρευνα, τον τελευταίο χρόνο το 31% των Ευρωπαίων καπνιστών προσπάθησαν να σταματήσουν το κάπνισμα. Εξ αυτών, το 18% ζήτησε επιστημονική υποστήριξη, ενώ το ένα τρίτο χρησιμοποίησε φαρμακευτικές μεθόδους και άλλες θεραπείες προκειμένου να κόψει το κάπνισμα. Ωστόσο, πάνω από το 70% των Ευρωπαίων που προσπάθησαν να κόψουν το κάπνισμα ξανάρχισαν να καπνίζουν σε διάστημα μικρότερο των δύο μηνών.

Εφημερίδα, *Φιλελεύθερος*, 23 Μαΐου 2007

.....
.....
.....

2) Ασκήσεις για παραγωγή γραπτού λόγου.

Σας δίνονται δύο ξεχωριστές παράγραφοι με τις δικές τους θεματικές περιόδους. Προσπαθήστε να τις αναπτύξετε ακολουθώντας τον τρόπο γραφής άρθρου (αφήγηση σε γ' πρόσωπο, μικρές προτάσεις, σαφή επιχειρηματολογία, ύφος απλό και κατανοητό κλπ.)

Θεματικός Κύκλος Επιστήμη Τεχνολογία

Θ.Π Η πρόοδος που επιτυγχάνεται με την τεχνολογία έχει κυριολεκτικά ξεπεράσει κάθε προσδοκία

Θεματικός Κύκλος Παιδεία – Εκπαίδευση

Θ.Π Δύο είναι τα βασικά χαρακτηριστικά που πρέπει να διέπουν ένα σύγχρονο εκπαιδευτικό σύστημα